CAPITVLVM XVIII

PENSVM A

Sextus rēctē respondet, Mārcus prāvē respondet et sevērē reprehenditur. Nēmō rēctius aut pulchrius scrībit quam Sextus; is rēctissimē et pulcherrimē scrībit. Lūna plēna clārē lūcet, sed sōl clārius lūcet quam lūna et cēterae stēllae; sōl clārissimē lūcet.

Hostēs nōn tam fortiter pugnant quam Rōmānī. Mīlitēs nostrī fortius pugnant quam hostēs. Nostrī fortissimē pugnant. Mārcus nimis leviter scrībit. Magister breviter scrībit 'Mārcum improbum esse'.

PENSVM B

Ex XXIII litterīs Latīnīs VI vōcālēs sunt: A E I O V Y; cēterae sunt cōnsonantēs. Cōnsonāns semper cum vōcālī iungitur. K, Y, Z litterae rārae sunt in linguā Latīnā, in linguā Graecā frequentēs. Vocābula *ōstium* et *iānua* eandem rem significant; *lingua* duās rēs variās significat. Magister librōs Latīnōs et Graecōs legere potest.

Discipulī hanc sententiam in tabulīs suīs scrībunt: *Homō oculōs et nāsum habet.* Magister tabulam cuiusque puerī aspicit, et Sextī et Titī et Mārcī. In tabulā Mārcī IV litterae dēsunt. Magister litterās quae dēsunt addit; ita [= eō modō] magister menda Mārcī corrigit. Tum Mārcus scrībit sīc [= hōc modō]: *HOMO HOCVLOS...* Magister: "Ō Mārce! Hīc nōn deest, immō superest littera H!" Mārcus stilum vertēns H litteram dēlet. Tum magister calamum et chartam sūmit et epistulam ad patrem Mārcī scrībit.

Cēra est māteria mollis. Ferrum est māteria *dūra.*

PENSVM C

1. Quot sunt litterae Latīnae? Sunt vīgintī trēs.
2. Estne D vōcālis an cōnsonāns? D cōnsonāns est.
3. Quot syllabās habet vocābulum *apis?* Hoc vocābulum duās syllabās habet.
4. Quōmodo parvus discipulus legit? Parvus discipulus quamque syllabam cuiusque vocābulī legit.
5. Quis discipulus rēctissimē scrībit? Sextus est discipulus quī rēctissimē scrībit.
6. Quālēs sunt litterae quās Titus scrībit? Litterae Titī tam foedae sunt quam Mārcī.
7. Quālis discipulus est Mārcus? Est discipulus piger.
8. Cūr Mārcus nōn *HOMO,* sed *OMO* scrībit? Quia semper 'omō' dīcit.
9. Quotiēs Mārcus litteram H scrībit? Deciēs.
10. Stilōne in tabulā scrībit magister? Magister calamō in chartā scrībit.
11. Quid magister scrībit? Epistulam ad patrem Mārcī.
12. Estne facilis grammatica Latīna? Difficilis est.
13. Tūne rēctius scrībis quam Mārcus? Certē rēctius scrīb[illegible]

CAPITVLVM XIX

PENSVM A

Ante X annōs Iūlius apud parentēs suōs habitābat nec uxōrem habēbat. Iūlius et Aemilia Rōmae habitābant. Iūlius Aemiliam amābat nec ab eā amābātur. Ea numquam Iūlium salūtābat cum eum vidēbat, quamquam ipsa ab eō salūtābātur. Aemilia epistulās Iūliī nōn legēbat nec dōna eius accipiēbat, sed omnia remittēbat.

Iūlius: "Tunc ego tē amābam nec ā tē amābar, nam tū alium virum amābās nec ab eō amābāris. Ego miser eram et tū misera erās.Tunc apud parentēs nostrōs habitābāmus. Tū et parentēs tuī in parvā domō habitābātis. Vōs ā mē salūtābāminī, quamquam pauperēs erātis."

PENSVM B

Iūlius, quī marītus Aemiliae est, uxōrem suam nec ūllam aliam fēminam amat. Quīntus minor quam Mārcus et māior quam Iūlia est.

Tēctum peristylī XVI altīs columnīs sustinētur. Inter columnās III signa stant. Iūnō, coniūnx [= uxor] Iovis, dea mātrōnārum est. Nēmō deōrum pēior marītus est quam Iuppiter. Inter omnēs deōs Iuppiter pessimus marītus est.

Ante X annōs Aemilia nōn mātrōna, sed virgō erat. Tunc Iūlius adulēscēns XXII annōrum erat. Pater Iūliī vir dīves [= pecūniōsus] erat. Quī nōn dīves, sed pauper est, in parvā domō habitat. Rōmae multī hominēs habitant, plūrēs quam in ūllā aliā urbe. Rōma est urbs māxima imperiī Rōmānī.

PENSVM C

1. Quae est coniūnx Iovis? Iūnō coniūnx est Iovis.
2. Num Iuppiter bonus marītus est? Immō malus marītus est Iuppiter.
3. Cuius fīlius est Cupīdō? Est fīlius Veneris et Mārtis.
4. Estne Quīntus māior quam Mārcus? Quīntus minor est quam Mārcus.
5. Ubi parentēs Iūliī habitābant? Parentēs Iūliī Rōmae habitābant.
6. Cūr Iūlius tunc miser erat? Quia Aemiliam amābat neque ab eā amābātur.
7. Cūr Aemilia Iūlium nōn amābat? Quia alium virum amābat.
8. Num Iūlius Aemiliam propter pecūniam amābat? Nōn ita, nam Aemilia virgō pauper erat.
9. Cūr Aemilia nunc beāta est? Quia bonum marītum habet.
10. Hodiēne Aemilia minus pulchra est quam tunc? Aemilia hodiē tam pulchra est quam tunc erat.

CAPITVLVM XX

PENSVM A

Mox novus īnfāns in cūnīs Aemiliae erit. Aemilia rūrsus īnfantem habēbit. Tum quattuor līberī in familiā erunt. Iūlius et Aemilia quattuor līberōs habēbunt. Aemilia īnfantem suum amābit. Iūlius et Aemilia īnfantem suum aequē amābunt. Annō post īnfāns prīma verba discet et prīmōs gradūs faciet. Īnfāns ambulāns ā parentibus laudābitur.

Aemilia: "Ego īnfantem meum bene cūrābō: semper apud eum manēbō, numquam ab eō discēdam." Iūlius: "Certē bona māter eris, Aemilia: īnfantem tuum ipsa cūrābis nec eum apud nūtrīcem relinquēs." Aemilia: "Etiam nocte apud īnfantem erō, semper cum eō dormiam. Nōs et īnfāns in eōdem cubiculō dormiēmus." Iūlius: "Nōn dormiēmus, sed vigilābimus! Nam certē ab īnfante vāgiente excitābimur!" Aemilia: "Ego excitābor, tū bene dormiēs nec excitāberis!"

PENSVM B

Parvulus puer quī in cūnīs iacet īnfāns appellātur. Īnfāns quī cibō caret magnā vōce vāgit. Nōn pānis, sed lac cibus īnfantium est. Nūtrīx est mulier [= fēmina] quae nōn suum, sed aliēnum īnfantem alit. Multae mātrēs īnfantēs suōs ipsae alere nōlunt.

Marītus et uxor iam nōn dē tempore praeteritō colloquuntur, sed dē tempore futūrō. Aemilia: "Cūr tū fīlium habēre vīs, Iūlī? Ego alteram fīliam habēre volō, plūrēs quam duōs fīliōs nōlō [= nōn volō]. Vōs virī fīliōs tantum vultis! Fīliōs magis dīligitis quam fīliās!" Iūlius silet [= tacet]. Aemilia īrāta gradum adversus ōstium facit, sed Iūlius: "Manē hīc apud mē!" inquit, "Nōlī discēdere!" Aemilia manet ac loquī pergit: "Bona māter apud īnfantem suum manēre dēbet, hoc mātris officium est. Nēmō enim īnfantem melius cūrāre potest quam māter ipsa."

PENSVM C

1. Ubi parvulus īnfāns cubat? In cūnīs cubat īnfāns.
2. Quid facit īnfāns quī cibō caret? Īnfāns quī cibō caret magnā vōce vāgit.
3. Quid est cibus īnfantium parvulōrum? Parvulī īnfantēs lacte vīvunt.
4. Num omnēs īnfantēs ā mātribus suīs aluntur? Multae mātrēs īnfantēs suōs alere nōlunt.
5. Quae sunt prīma verba īnfantis? *Prīma verba īnfantis sunt 'mamma' et 'tata.'*
6. Quandō Aemilia novum īnfantem habēbit? Post paucōs mēnsēs.
7. Cūr Aemilia ā marītō suō discēdere vult? Quia Iūlius dīcit 'sē in aliō cubiculō dormīre velle.'
8. Cūr Iūlius in aliō cubiculō dormīre vult? Quia ab īnfante vāgiente excitārī nōn vult.
9. Quid Aemilia officium mātris esse dīcit? Dīcit 'officium mātris esse īnfantem suum cūrāre et alere.'
10. Cūr Syra et Iūlia in hortō nōn manent? Quia caelum nūbibus ātrīs operītur.
11. Cūr Iūlia sorōrem habēre nōn vult? Quia parentēs novam fīliam magis amābunt quam Iūliam.

CAPITVLVM XXI

PENSVM A

Mārcus ūmidus est, quod per imbrem ambulāvit, ac sordidus, quod humī iacuit. Discipulī ūmidī sunt, quod per imbrem ambulāvērunt, ac sordidī, quod humī iacuērunt.

Mārcus: "Ā Sextō pulsātus sum." Iūlius: "Nōnne tū Sextum pulsāvistī?" Mārcus: "Prīmum Sextus mē pulsāvit, tum ego illum pulsāvī. Ego et Titus Sextum pulsāvimus." Iūlius: "Quid? Vōs duo ūnum pulsāvistis? Et cūr sordida est vestis tua? Humīne iacuistī?" Mārcus: "Humī iacuī: Sextus mē tenuit."

Aemilia: "Quid magister vōs docuit hodiē?" Mārcus: "Magister aliquid recitāvit, sed ego initium tantum audīvī." Aemilia: "Cūr nōn omnia audīvistī?" Iūlius: "Mārcus in lūdō dormīvit!" Aemilia: "Audīsne? Pater dīcit 'tē in lūdō dormīvisse'. Tūne vērē dormīvistī?" Mārcus: "Certē dormīvī, māter. Omnēs dormīvimus! Sed paulō post magister laudāvit litterās meās." Mārcus mātrī litterās quās Sextus scrīpsit ostendit. Aemilia: "Tūne ipse hoc scrīpsistī?" Mārcus: "Ipse scrīpsī. Cēterī puerī prāvē scrīpsērunt."

PENSVM B

Hodiē māne Mārcus mundus erat, vestīmenta eius tam candida erant quam nix. Nunc nōn modo vestis [= vestīmenta] eius, sed etiam faciēs et manūs et genua sordida sunt, atque cruor [= sanguis] eī dē nāsō fluit. Nam Sextus, quī tam validus est quam bōs, Mārcum pulsāvit sine causā (ut ait Marcus). Mārcus, quī humī iacuit, tam sordidus est quam porcus. Difficile est eum cognōscere.

In cubiculō suō Mārcus lavātur et vestem mūtat. Interim [= dum haec aguntur] Aemilia ātrium intrat et vestīgia puerī cōnspicit. Aemilia: "Quid hoc est? Aliquis pedibus sordidīs in solō mundō ambulāvit!" Mārcus, postquam vestem mūtāvit, in ātrium redit. Puer mātrī tabellam [= parvam tabulam] Sextī ostendit et 'sē ipsum eās litterās scrīpsisse' dīcit. Id quod Mārcus dīcit nōn vērum, sed falsum est; Mārcus mentītur, sed Aemilia fīliō suō crēdit. Iūlius vērō dē verbīs eius dubitat; Mārcus patrem suum fallere nōn potest.

PENSVM C

1. Cūr Mārcus rediēns ūmidus et sordidus est? *Quia per imbrem ambulāvit et humī iacuit.*
2. Ā quō pulsātus est? *Ā Sextō pulsātus est.*
3. Cūr Mārcus sōlus Sextum vincere nōn potest? *Quia Sextus validior est.*
4. Quōmodo Mārcus sē excūsāre cōnātur? *Dīcit 'sē et Titum cum puerō māiōre pugnāvisse.'*
5. Quid agit Mārcus in cubiculō suō? *Vestem mūtat.*
6. Quid Aemilia in solō cōnspicit? *Vestīgia Mārcī.*
7. Quid tum Iūlius dīcit uxōrī? *Iūlius 'porcum intrāvisse' dīcit.*
8. Quid Mārcus parentibus suīs ostendit? *Mārcus parentibus suīs tabellam ostendit.*
9. Quis litterās quae in eā tabulā sunt scrīpsit? *Sextus eās litterās scrīpsit.*
10. Cūr Iūlius fīlium suum nōn laudat? *Iūlius fīliō suō nōn crēdit.*

CAPITVLVM XXII

PENSVM A

Hōrā nōnā erus ambulātum īre solet. Tabellāriī nōn mittuntur pecūniam postulātum. Hostēs castra expugnātum veniunt. Multī barbarī Rōmam veniunt habitātum.

Syra: "Verba medicī difficilia sunt audītū." Ea rēs est factū facilis. Nōmen barbarum difficile dictū est.

Verba: terrēre, terruisse, territum; claudere, clausisse, clausum; dīcere, dixisse, dictum; solvere, solvisse, solūtum; rumpere, rūpisse, ruptum; aperīre, aperuisse, apertum; vincīre, vinxisse, vinctum; pellere, pepulisse, pulsum; scindere, scidisse, scissum; venīre, vēnisse; posse, potuisse.

PENSVM B

Iānua cōnstat ē duābus foribus, quae in cardinibus vertuntur. Ōstiārius vel iānitor dīcitur servus quī hominēs in vīllam admittit. Canis eius prope tam ferōx quam lupus est; itaque necesse est eum catēnā ferreā [< ferrum] vincīre. Ānulus Lydiae nōn ex ferrō, sed ex aurō factus est. Servus quī epistulās fert tabellārius dīcitur, nam anteā epistulae in tabellīs scrībēbantur.

Tabellārius extrā iānuam stat. Iānitor, quī intrā iānuam sedet, tabellārium dē cane ferōcī monet: "Cavē! Canis tē mordēbit!" In solō intrā līmen scrīptum est 'Cavē canem' īnfrā imāginem canis. "Nec haec imāgō nec canis vērus mē terret" inquit tabellārius, ac propius ad canem accēdit. Canis catēnam rumpit et vestem eius dentibus prehendit. Tabellārius neque prōcēdere neque recēdere audet. Iānitor: "Quīn prōcēdis? Ego tē intrāre sinō!" Sīc iānitor hominem territum dērīdet. Ille alterum gradum facit, sed canis eum ex ōstiō pellit. Tlēpolemus tōtō corpore tremēns ex ōstiō cēdit. Tandem [= postrēmō] iānitor canem vincit.

PENSVM C

1. Quid est iānitōris officium? *Iānitōris officium est vīllam cūstōdīre.*
2. Cūr necesse est canem eius vincīre? *Quia canis ferōx est.*
3. Ex quā māteriā cōnstat iānua? *Iānua ē lignō cōnstat.*
4. Vulcānus quis est? *Vulcānus est deus fabrōrum.*
5. Quid in solō intrā līmen videtur? *Intrā līmen videtur imāgō canis.*
6. Quid tabellārius sēcum fert? *Tabellārius epistulās fert.*
7. Unde venit Tlēpolemus et quem quaerit? *Tūsculō venit et Iūlium, patrem Mārcī, quaerit.*
8. Quōmodo iānitor ē somnō excitātur? *Cane latrante excitātur iānitor.*
9. Quid agit Iūlius post merīdiem? *Post merīdiem Iūlius dormītum it.*

10. Cūr canis saliēns catēnā nōn retinētur? *Quia catēna rumpitur.*
11. Quid facit iānitor antequam tabellārius intrat? *Canem vincit.*

CAPITVLVM XXIII

PENSVM A

Mārcus: "Posthāc bonus puer fu*tūrus* sum et vōbīs pāri*tūrus* sum." Mārcus prōmittit 'sē bonum puerum fu*tūrum* esse et sē parentibus pāri*tūrum* esse.' Aemilia putat Mārcum ā Iūliō verberā*tum* īrī, sed Iūlius 'sē epistulam scrīp*tūrum* esse' dīcit.

Verba: dūcere, *dūx*isse, *duct*um; legere, *lēg*isse, *lēct*um; mittere, *mis*isse, *miss*um; inclūdere, in*clūs*isse, in*clūs*um; facere, *fēc*isse, *fact*um; ferre, *tul*isse, *lāt*um; afferre, at*tul*isse, al*lāt*um; trādere, trā*did*isse, trā*dit*um; perdere, per*did*isse; ostendere, *ostend*isse; fugere, *fūg*isse.

PENSVM B

Iānitor dominō epistulam *trādit* [= dat]. Iūlius *signum* rumpit; iam signum *integrum* nōn est. Mārcus *pallidus* et tremēns *vultum* patris legentis aspicit. Epistula magistrī omnem rem *plānam* facit. Iūlius: "Sextī est haec tabula; num hoc *negāre* audēs?" Puer nihil negat, sed omnia *fatētur*. Iūlius: "Indignum est *factum* tuum. Nōnne tē *pudet* factī tuī?" Mārcus, quī paulō ante *ob* timōrem pallēbat, iam *rubet* ob *pudōrem*. Mārcus: "*Posthāc* semper bonus puer erō, hoc vōbīs *prōmittō!*"

Hodiē Mēdus Mārcum ad lūdum *comitārī* nōn potuit, nam *herī* domō fūgit; itaque Mārcus sine *comite* ambulāvit. Magister pecūniam quam Iūlius eī *dēbet* postulat. Iūlius: "Magistrō pecūniam *solvere* nōlō, neque enim is mercēdem *meret*. Pecūniam meam *perdere* nōlō."

PENSVM C

1. Ā quō epistula missa est? *Ā magistrō Diodōrō.*
2. Quōmodo Iūlius epistulam aperit? *Signum rumpit.*
3. Quid magister scrīpsit dē Mārcō? *Magister 'Mārcum discipulum improbum esse' scrīpsit.*
4. Cuius nōmen in tabulā inscrīptum est? *Nōmen Sextī inscrīptum est in tabulā.*
5. Quam ob rem rubet Mārcus? *Mārcus rubet ob pudōrem: quia eum pudet factī suī.*
6. Negatne Mārcus sē malum discipulum fuisse? *Puer 'sē malum puerum fuisse' fatētur.*
7. Quid Mārcus parentibus prōmittit? *Prōmittit 'sē posthāc bonum puerum futūrum esse.'*
8. Quō Dāvus puerum dūcit? *Dāvus eum in cubiculum eius dūcit.*
9. Quārē Iūlius surgit? *Epistulam scrīptūrus est.*
10. Quid Iūlius magistrō respondēbit? *Respondēbit 'sē mercēdem solvere nōlle.'*
11. Cūr mercēdem solvere nōn vult? *Quia magister mercēdem nōn meruit.*

CAPITVLVM XVIII

Exercitium 1
1. eiusdem
2. eundem
3. īdem
4. eīdem
5. eōdem
6. eiusdem
7. eandem
8. eadem
9. eīdem
10. eādem
11. idem
12. idem
13. eiusdem
14. eīdem
15. eōdem

Exercitium 2
1. vōcālēs, cōnsonantēs
2. linguā, frequēns, rāra
3. iungitur
4. coniunguntur, sententiae
5. erus, significant
6. legere
7. intellegit
8. scrībunt, dictat
9. ita
10. sīc
11. variae

Exercitium 4
1. facere
2. fierī
3. facit
4. fit
5. fiunt
6. faciunt
7. fit

Exercitium 5
1. quisque
2. quemque
3. cuiusque
4. cuique
5. quamque, cuiusque, quamque, cuiusque
6. quodque, quōque
7. quaeque, quāque
8. cuique

Exercitium 6
1. piger
2. pigrior
3. pigerrimus
4. pulcher
5. pulchrior
6. pulcherrimum
7. niger
8. nigrior
9. nigerrimus

Exercitium 7
1. stultus
2. stultē
3. rēctum
4. rēctē
5. pulchrae, foedae (turpēs)
6. pulchrē, foedē (turpiter)
7. Latīnōs, Graecōs
8. Latīnē, Graecē
9. levī, leviter
10. fortēs, fortiter
11. longē
12. aequē
13. certē
14. aequē
15. malās, male
16. bonōs, bene

Exercitium 9
1. clārē, clārius
2. fortiter, fortius
3. graviter, gravius
4. pulchrē, pulchrius
5. stultē, sevērē, stultius, sevērius
6. foedē, leviter, foedius, levius

Exercitium 9
1. clārior, clārissima
2. clārius, clārissimē
3. stultior, stultissimus
4. stultius, stultissimē
5. fortiōrēs, fortissimī
6. fortius, fortissimē
7. rēctius, pulchrius, rēctissimē, pulcherrimē
8. turpius, prāvius, turpissimē, prāvissimē

Exercitium 10
1. comparat
2. quālēs, turpēs
3. tālēs
4. exaudītur
5. menda, dēsunt
6. addit, corrigit
7. cērā, māteria, apēs, bēstiolae
8. dūra, mollis
9. ferrum, efficiuntur
10. premere

Exercitium 12
1. quotiēs, quīnquiēs, sexiēs, septiēs, octiēs, noviēs, deciēs
2. totiēs
3. quotiēs, semel, semel
4. quotiēs, bis
5. ter
6. quater
7. semel, ter

Exercitium 13
1. superest
2. dēlet
3. animadvertit
4. epistulās
5. impiger
6. calamō, chartā
7. papȳrus
8. mercēdem
9. imprimit, signat

Exercitium 15
1. adverbium
2. adiectīva
3. adiectīva, adverbia
4. *rēctē*
5. *fortiter*
6. *longus -a -um*
7. *gravis -e*
8. *pulchrē*

Exercitium 16
1. comparātīvus, superlātīvus
2. *rēctius, rēctissimē*
3. *levius, levissimē*
4. *pulchrius, pulcherrimē*

CAPITVLVM XIX

Exercitium 1
1. melior, optimus
2. pēior, pessimus
3. māior, māxima
4. minor, minima
5. minor, māior, minimus
6. māius, minus
7. plūrēs, plūrimōs

Exercitium 2
1. uxor, marītus
2. tēctō
3. columnās, signa
4. coniūnx, dea
5. amōris, pulchritūdinis, ūlla, pulchritūdō
6. amantibus
7. mātrōna, virgō, domō
8. adulēscēns
9. vocātur
10. templum
11. magnificae
12. forum, conveniunt

Exercitium 4
1. duās, ūnam
2. duōs, ūnum
3. ūnus, duo, duae, ūna
4. trēs, duo, ūna
5. trium, duōrum, ūnīus
6. tribus, duābus
7. duōbus
8. tria, ūnum, duo
9. duārum, ūnīus
10. trium, tribus
11. trēs
12. trium, tribus

Exercitium 5
1. pāret, computat, scrībit, dormit
2. laudātur, reprehenditur
3. erat, habitābat
4. erat, est
5. pārēbat, computābat, scrībēbat, dormiēbat
6. audiēbantur
7. laudābātur, reprehendēbātur
8. dormiunt, computant, scrībunt, pārent
9. reprehenduntur, verberantur
10. erant, habitābant
11. erant, sunt
12. computābant, scrībēbant, pārēbant
13. dormiēbant, clāmābant, rīdēbant
14. audiēbātur
15. timēbant, reprehendēbantur, verberābantur
16. timēbātur, timēbantur

Exercitium 6
1. dīves
2. pauper, possidēbat
3. tamen, dōna, cotīdiē
4. remittēbat
5. beātus, miser
6. flōrēs, mittere

Exercitium 8
1. dormiēbat, clāmābat, rīdēbat, agēbat
2. laudābātur, reprehendēbātur, pūniēbātur
3. discēbat, docēbātur
4. erās
5. eram
6. dormiēbās, clāmābās, rīdēbās, agēbās
7. dormiēbam, clāmābam, rīdēbam, agēbam
8. discēbam, docēbar, reprehendēbar, pūniēbar, laudābar
9. reprehendēbāris, pūniēbāris, laudābāris, docēbāris
10. erant, dormiēbant, clāmābant, rīdēbant, agēbant
11. laudābantur, reprehendēbantur, pūniēbantur
12. discēbant, docēbantur
13. erātis
14. erāmus
15. dormiēbātis, clāmābātis, rīdēbātis, agēbātis
16. dormiēbāmus, clāmābāmus, rīdēbāmus, agēbāmus
17. discēbāmus, docēbāmur, reprehendēbāmur, pūniēbāmur, laudābāmur
18. reprehendēbāminī, pūniēbāminī, laudābāminī, docēbāminī

Exercitium 9
1. Cornēlī
2. Iūlī, mī
3. Aemilī, mī
4. mī fīlī

Exercitium 10
1. ōsculātur
2. ergā, minuitur, augētur
3. dē
4. dignus
5. minus gracilis
6. plūs, opus

Exercitium 12
1. praesēns
2. praeteritum
3. *-bās, -bātis, -ēbās, -ēbātis; -bam, -bāmus, -ēbam, -ēbāmus*
4. *-bam -bāmus -bam -bāmus*
5. *-bās -bātis -bās -bātis*
6. *-bat -bant -bat -bant*
7. *-ēbam -ēbāmus -ēbam -ēbāmus*
8. *-ēbās -ēbātis -ēbās -ēbātis*
9. *-ēbat -ēbant -ēbat -ēbant*
10. *erās, erat, erāmus, erātis, erant*
11. praeteritum
12. *-bāris, -bāminī, -ēbāris, -ēbāminī; -bar, -bāmur, -ēbar, -ēbāmur*
13. *-bar -bāmur -bar -bāmur*
14. *-bāris -bāminī -bāris -bāminī*
15. *-bātur -bantur -bātur -bantur*
16. *-ēbar -ēbāmur -ēbar -ēbāmur*
17. *-ēbāris -ēbāminī -ēbāris -ēbāminī*
18. *-ēbātur -ēbantur -ēbātur -ēbantur*

CAPITVLVM XX

Exercitium 1
1. erat, timēbat, habitābat
2. erit, habitābit, timēbit
3. erant, timēbant, habitābant
4. erunt, habitābunt, timēbunt

Exercitium 2
1. pugnābit, pārēbit, dormiet, audiet
2. computābit, scrībet
3. reprehendētur, verberābitur, pūniētur
4. pugnābunt, pārēbunt, dormient, audient
5. computābunt, scrībent
6. reprehendentur, verberābuntur, pūnientur

Exercitium 3
1. fārī, īnfāns
2. cūnīs
3. parvulus, somnus, necessārius
4. caret, vāgit, postulat
5. lacte
6. alere 7. nūtrīcibus
8.7. mulier, aliēnum
9.8. gradūs
10.9. mox

Exercitium 5
1. erit, geret
2. pugnābit, timēbit, fugiet
3. reveniet
4. erō, geram, pugnābō, timēbō, fugiam, reveniam
5. eris, gerēs, pugnābis, timēbis, fugiēs, reveniēs
6. erunt, gerent, pugnābunt, timēbunt, fugient, revenient
7. erimus, gerēmus, pugnābimus, timēbimus, fugiēmus, reveniēmus
8. eritis, gerētis, pugnābitis, timēbitis, fugiētis, reveniētis
9. servābit, vehet
10. servābor, vehar
11. servāberis, vehēris, servābuntur
12. servābimur, vehēmur
13. servābiminī, vehēminī

Exercitium 6
1. colloquuntur, futūrīs
2. profectō
3. fīliolam
4. magis
5. rārō
6. adversus
7. nōlī
8. manet, pergit
9. colloquium, sermō
10. dēbet, officium
11. cūrāre

Exercitium 8
1. volunt
2. vultis
3. volumus
4. vultis
5. nōlumus
6. volō, nōlō, velle, nōlle
7. vīs, volō
8. vult
9. nōlī
10. nōlīte
11. volunt, nōlunt

Exercitium 9
1. occurrit
2. ūnā
3. silent, silentium
4. crās, domum, revertētur
5. dīligunt
6. decet
7. ūmidus
10. advehunt

Exercitium 11
1. praesēns
2. praeteritum
3. futūrum
4. *-bis, -bitis, -ēs, -ētis; -bō, -bimus, -am, -ēmus*
5. *-bō -bimus -bō -bimus*
6. *-bis -bitis -bis -bitis*
7. *-bit -bunt -bit -bunt*
8. *-am -ēmus -am -ēmus*
9. *-ēs -ētis -ēs -ētis*
10. *-et -ent -et -ent*
11. *eris, erit, erimus, eritis, erunt*
12. futūrum
13. *-beris, -biminī, -ēris, -ēminī; -bor, -bimur, -ar, -ēmur*
14. *-bor -bimur -bor -bimur*
15. *-beris -biminī -beris -biminī*
16. *-bitur -buntur -bitur -buntur*
17. *-ar -ēmur -ar -ēmur*
18. *-ēris -ēminī -ēris -ēminī*
19. *-ētur -entur -ētur -entur*

CAPITVLVM XXI

Exercitium 1
1. verberāvit
2. lacrimāvit
3. lacrimāvērunt
4. ambulāvit
5. iacuit, tenuērunt, tenuit
6. ambulāvērunt, iacuērunt
7. excitāvit
8. excitāvērunt
9. dormīvit
10. dormīvērunt
11. vocāvit, audīvērunt
12. vocāvērunt, audīvit
13. docuit

Exercitium 2
1. puer ā servō excitātus est
2. Iūlia ā Mārcō pulsāta est
3. ancillae ā dominā vocātae sunt
4. servī ā dominō interrogātī sunt
5. Dāvus ā Mēdō accūsātus est
6. vōx dominī ā Mēdō audīta nōn est
7. litterae Sextī ā magistrō laudātae sunt

8. discipulus piger ā magistrō pūnītus est
9. oppidum hostium ā Rōmānīs expugnātum est
10. castra Rōmāna ab hostibus oppugnāta sunt
11. Aemilia verbīs Iūliī dēlectāta est
12. caelum fulgure illūstrātum est
13. Iūlia ā puerīs vocāta est nec eōs audīvit
14. Iūlia puerōs vocāvit nec ab iīs audīta est

Exercitium 3
1. mundus
2. candida
3. vestis
4. genua, humī
5. humus
6. cognōscit
7. fert, angusta

Exercitium 5
1. cornū, cornua
2. cornua
3. cornuum
4. cornūs
5. cornū
6. cornibus
7. genū
8. genua, genibus
9. genua, genū, genū
10. genuum

Exercitium 6
1. vocāvī
2. vocāvistī, audīvī, audīvērunt
3. vocāvit
4. audīvistis
5. audīvimus, vocāvistī
6. vocāvimus
7. vocāvistis, audīvī, audīvit
8. vocāvērunt
9. audīvistī
10. audīvī, vocāvistis
11. pulsāvit, pulsātus est, pulsātī sunt
12. pulsāvimus, pulsātī sumus
13. pulsāvistis, pulsātī estis
14. pulsātus sum
15. pulsātus es
16. pulsāta est
17. pulsāta es
18. pulsāta sum
19. pulsātae sunt
20. pulsātae estis
21. pulsātae sumus

Exercitium 7
1. cruōrem, cōnspicit
2. causā
3. validus, vincere
4. excūsāre
5. bōs, cornua
6. porcus
7. pugnā
8. nārrāre, indignā
9. pōnit, mūtat
10. interim
11. sordēs
12. aliquis, solō
13. ait
14. ais, āiō
15. ain'

Exercitium 9
1. Mārcum intrāvisse
2. puerōs, pugnāvisse, iacuisse
3. Iūliam, pulsātam esse
4. sē pāruisse
5. sē laudātum esse
6. Quīntum, vigilāvisse, dormīvisse
7. sē, dormīvisse, excitātum esse
8. sē, excitātam esse
9. discipulōs, laudātōs esse
10. Mārcum, laudātum, pūnītum esse
11. Mārcum, scrīpsisse
12. eās litterās, scrīptās esse
13. Mārcum, puerum improbum, fuisse
14. epistulam suam, scrīptam, signātam esse

Exercitium 10
1. scrīpsit, pāruī, scrīpsī
2. numerāvit, pāruistī, scrīpsistī, numerāvī, audīvistī, dīxī
3. audīvī, dīxistī, numerāvistī
4. audīvistis
5. audīvimus, numerāvērunt, numerāvimus
6. numerāvistis
7. pāruimus
8. pāruistis, scrīpsistis
9. scrīpsimus
10. pāruērunt, scrīpsērunt
11. pāruit, scrīpsit
12. pāruisse, scrīpsisse, numerāvisse
13. audīvisse, audīvērunt
14. fuistī
15. fuī, fuimus
16. fuistis
17. fuisse, fuit, fuērunt

Exercitium 11
1. postquam
2. multa, aliquid
3. tabellam
4. inter
5. falsum, mentītur
6. crēdit, dubitat
7. fallere
8. omnia, nōbīs
9. vōbīs

Exercitium 13
1. praeteritum, praeteritum
2. imperfectum
3. perfectum

Exercitium 14
1. *vocāvisse, pāruisse, scrīpsisse, audīvisse*
2. *-istī, -it, -imus, -istis, -ērunt*
3. 6. *-ī -imus*
4. 7. *-istī -istis*
5. 8. *-it -ērunt*
9. *vocātum esse, audītum esse*
10. *sum -ī sumus sum -ī sumus*
11. *-us es -ī estis -us es -ī estis*
12. *-us est -ī sunt -us est -ī sunt*
13. *vocātus, audītus, vocāta, audīta, vocātum, audītum*

CAPITVLVM XXII

Exercitium 1
1. aureus
2. ligneum
3. ferrea
4. aureī
5. ex/ē ferrō factus
6. ex aurō factum
7. ē/ex lignō factae

Exercitium 2
1. cōnstat, foribus, cardinibus
2. līmen
3. iānitor, admittit
4. cūstōdit
5. ferōx, vincītur
6. anteā
7. catēna, inter sē
8. aurō
9. pretiī
10. lignō, sīcut
11. tabellārius
12. heus, quīn, quis
13. tandem, rogitat
14. prius, posteā
15. intrā, extrā
16. fabrōrum

Exercitium 4
1. ambulātum
2. lavātum
3. dormītum
4. salūtātum
5. habitātum
6. oppugnātum
7. postulātum
8. audītū
9. dictū
10. scītū

Exercitium 5
1. ferre
2. fert
3. ferunt
4. fers
5. ferō, fertis
6. ferimus
7. ferte
8. ferre, fer
9. ferrī, fertur
10. feruntur

Exercitium 6
1. forīs, fremit
2. mordēre, retinētur
3. monet, cavē
4. resistit
5. solvere
6. imāgō

7. accēdere, terret
8. rumpit, prehendit
9. pallium, nūper, scinditur
10. cēdere
11. prōcedere, recēdere
12. sinit
13. dērīdet
14. pellit
15. istum, tremēns
16. arbitrārī
17. removet
18. sine, forās

Exercitium 8
1. supīnum, supīnum
2. *=tum, =tū*
3. *īre*
4. *facilis*

Exercitium 9
1. praesentis, perfectī, thema supīnī
2. *terrē-, terru-, territ-*
3. *dīc-, dīx-, dict-*
4. *pūnī-, pūnīv-, pūnīt-*

Exercitium 10
1. *aperuisse, apertum*
2. *clausisse, clausum*
3. *ēmisse, ēmptum*
4. *pepulisse, pulsum*
5. *potuisse*
6. *rūpisse, ruptum*
7. *scidisse, scissum*
8. *solvisse, solūtum*
9. *vīnxisse, vīnctum*
10. *vēnisse*

CAPITVLVM XXIII

Exercitium 1
1. scrīpsit, scrīpta
2. mīsit, missus
3. tulit, lāta
4. scidit, scissum
5. rūpit, ruptum
6. lēgit, lēctae
7. dīxit, dictum
8. sūmpsit, sūmpta
9. terruit, territus

Exercitium 2
1. illinc, trādit
2. -nam, -nam
3. hinc, dīmittit
4. signum
5. integrum
6. dēbeō, continēre
7. fortasse
8. salūtem
9. umquam
10. vultus
11. pallidum
12. pallet, ob

Exercitium 4
1. neque
2. neque ūllum
3. neque umquam
4. neque ūlla
5. neque
6. neque umquam

Exercitium 5
1. litterīs
2. plānam
3. plānē
4. laudem
5. āvertit
6. īnscrīptum, superiōre
7. negat, fatētur
8. factum
9. rubet, pudōrem
10. pudet
11. solvere, meret/meruit
12. perdere

Exercitium 7
1. verberātūrus
2. verberātūrum
3. futūrus
4. futūrum, pulsātūrum
5. factūrum
6. verberātūrus
7. pāritūrī
8. pāritūrōs
9. factūrōs
10. scrīptūrus
11. scrīptūrus
12. scrīptūrum, scrīptūrus
13. futūram
14. habitūram
15. sānātum

Exercitium 8
1. epistulā trāditā
2. iānitōre dīmissō
3. signō ruptō
4. nōmine ... audītō
5. Mārcō ... ductō, inclūsō
6. litterīs ... lēctīs
7. hōc dictō

Exercitium 9
1. dīc
2. dūc
3. fac
4. ēs, fer
5. es

Exercitium 10
1. posthāc, prōmittō
2. prōmissum
3. antehāc
4. verbera
5. inclūdit
6. clāvem
7. comitārī, herī, comite
8. nōlle
9. perdere

Exercitium 12
1. futūrī
2. *amātūrus, monitūrus, lēctūrus, audītūrus*
3. *futūrus*
4. *scrīptūrus sum, scrīptūrus es, scrīptūrus est*
5. īnfīnītīvus
6. *vocātūrum*
7. īnfīnītīvus
8. īnfīnītīvus futūrī
9. *mūtātum īrī*

Exercitium 13
1. *attulisse, allātum*
2. *dūxisse, ductum*
3. *tulisse, lātum*
4. *fēcisse, factum*
5. *fūgisse*
6. *inclūsisse, inclūsum*
7. *lēgisse, lēctum*
8. *mīsisse, missum*
9. *ostendisse*
10. *perdidisse*
11. *trādidisse, trāditum*